

УХВАЛА

ПЕРШОЇ КОЛЕГІЇ СУДДІВ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним поданням 102 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України „Про внесення змін до Конституції України“, Закону України „Про внесення зміни до розділу IV „Прикінцеві та перехідні положення“ Закону України „Про Конституційний Суд України“

м. К и ї в

14 грудня 2007 року

Перша колегія суддів Конституційного Суду України у складі:

Дідківського Анатолія Олександровича (секретар Колегії) —
головуючого,
Бринцева Василя Дмитровича,
Домбровського Івана Петровича,
Маркуш Марії Андріївни — судді-доповідача,
Мачужак Ярослави Василівни,

розглянула питання про відкриття конституційного провадження у справі за конституційним поданням 102 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України „Про внесення змін до Конституції України“ від 8 грудня 2004 року № 2222-IV (Відомості Верховної Ради України, 2005 р., № 2, ст. 44), Закону України „Про внесення зміни до розділу IV „Прикінцеві та перехідні положення“ Закону України „Про Конституційний Суд України“ від 4 серпня 2006 року № 79-V (Відомості Верховної Ради України, 2006 р., № 41, ст. 355).

Заслухавши суддю-доповідача Маркуш М.А. та розглянувши матеріали справи, Перша колегія суддів Конституційного Суду України

у с т а н о в и л а:

1. Суб'єкт права на конституційне подання — 102 народні депутати України — звернувся до Конституційного Суду України з письмовим клопотанням вирішити питання щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України „Про внесення змін до Конституції України“ від 8 грудня 2004 року № 2222–IV (далі – Закон № 2222–IV), Закону України „Про внесення зміни до розділу IV „Прикінцеві та перехідні положення“ Закону України „Про Конституційний Суд України“ від 4 серпня 2006 року № 79–V (далі – Закон № 79–V).

Автори подання вважають, що Закон № 2222–IV розглянуто у спосіб, який порушує порядок, визначений розділом XIII Основного Закону держави. До проекту Закону України „Про внесення змін до Конституції України“ (реєстраційний № 4180) у процесі його доопрацювання та попереднього схвалення були внесені зміни, які не перевірялися Конституційним Судом України щодо їх відповідності вимогам статей 157 і 158 Конституції України. Верховна Рада України, розглянувши цей законопроект та прийнявши відповідно Закон № 2222–IV без одержання висновку Конституційного Суду України щодо відповідності статтям 157 і 158 Конституції України проекту Закону України „Про внесення змін до Конституції України“ із внесеними до нього змінами, порушила конституційну процедуру його розгляду.

У конституційному поданні народні депутати України ставлять також питання визнати таким, що не відповідає Конституції України, зокрема пункту 1 частини першої статті 150, Закон № 79–V. Вони стверджують, що змінами, внесеними Законом № 79–V, звужено повноваження Конституційного Суду України, встановлені в пункті 1 частини першої статті 150 Конституції України. На їхнє переконання, Верховна Рада України, вносячи зміни до повноважень Конституційного Суду України, мала внести зміни до статті 150 Конституції України з дотриманням процедури, визначеної розділом XIII Основного Закону України.

2. Вирішуючи питання щодо відкриття конституційного провадження у справі, Перша колегія суддів Конституційного Суду України виходить з такого.

Відповідно до статті 13 Закону України „Про Конституційний Суд України“ порушені в конституційному поданні питання повинні бути підвідомчі Конституційному Суду України. Конституційне подання за формою та змістом має відповідати вимогам статей 38, 39 Закону України „Про Конституційний Суд України“ і містити правове обґрунтування тверджень щодо неконституційності правового

акта або окремих його положень. Предметом розгляду Конституційним Судом України може бути конституційне подання, в якому викладаються аргументи і стверджується про неконституційність законів (частина перша статті 71 Закону України „Про Конституційний Суд України“).

3. Верховна Рада України, приймаючи Конституцію України, діяла як орган установчої влади (Рішення Конституційного Суду України від 3 жовтня 1997 року № 4-зп у справі про набуття чинності Конституцією України). Конституція України чітко розмежувала повноваження Верховної Ради України щодо внесення змін до Конституції України та прийняття звичайних законів: Верховна Рада України вносить зміни до Конституції України в межах і порядку, передбачених розділом XIII „Внесення змін до Конституції України“ (пункт 1 частини першої статті 85), а не приймає їх як звичайні закони, тоді як під час здійснення законодавчої функції Верховна Рада України діє як єдиний орган законодавчої влади (стаття 75) відповідно до пункту 3 частини першої статті 85 розділу IV „Верховна Рада України“.

3.1. Різна правова природа законів, якими вносяться зміни до Конституції України та звичайних законів, визначена в пунктах 1, 3 частини першої статті 85 Конституції України. Особливий статус, стабільність Основного Закону України гарантується встановленою в його розділі XIII процедурою внесення та схвалення змін до Конституції України, що відрізняється від процедури прийняття звичайних законів.

Порівняльний аналіз частини першої статті 158 та пункту 1 частини першої статті 85, статей 154, 155, 156, частини другої статті 158, статті 159 Конституції України свідчить про те, що термін „закон“, вжитий законодавцем, слід розуміти як акт установчої влади, а не нормативний акт вищої юридичної сили, який регулює суспільні відносини та є базовим і діє до його скасування в установленому законом порядку.

3.2. Закон про внесення змін до закону за своєю правовою природою має функціональне призначення — обслуговує базовий закон, є формою для трансформації вказаних у ньому змін до базового закону. Закон про внесення змін до закону повністю завершує свою функцію після набрання ним чинності. Зміни, внесені до базового закону та введені в дію, стають положеннями базового закону, а останній діє в редакції зі змінами.

Законом про внесення змін до Конституції України вносяться зміни до Основного Закону держави. Особливістю цих змін є те, що

після набрання ними чинності вони стають невід'ємною складовою тексту Конституції України – окремими її положеннями.

З набуттям чинності Закон № 2222–IV вичерпав свою дію, він реалізований, а його положення стали положеннями Конституції України, яка як Основний Закон держави діє в редакції зі змінами.

Закон, який вичерпав свою дію або реалізований повністю, не може бути об'єктом конституційного контролю (Ухвала Конституційного Суду України від 12 листопада 2007 року № 48-уп/2007). Крім того, Конституція України містить вичерпний перелік об'єктів конституційного контролю (статті 147, 150, 151, 159). Основний Закон України не передбачає такого об'єкта конституційного контролю, як акт установчої влади – Конституція України чи окремі її положення.

Таким чином, конституційне подання 102 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону № 2222–IV непідвідомче Конституційному Суду України, що відповідно до пункту 3 статті 45 Закону України „Про Конституційний Суд України“ є підставою для відмови у відкритті конституційного провадження.

4. Конституційний Суд України здійснює свої повноваження у встановлених Конституцією України межах і відповідно до законів України (частина друга статті 6, частина друга статті 19 Конституції України). Повноваження Конституційного Суду України визначені статтями 147, 150, 151, 159 Конституції України, статтями 3, 13, 14, розділом IV „Прикінцеві та перехідні положення“ Закону України „Про Конституційний Суд України“.

4.1. Стаття 147, частина перша статті 150 Конституції України відносять до повноважень Конституційного Суду України вирішення питань про відповідність Конституції України (конституційність), зокрема, законів.

Аналіз статті 150 Конституції України в сукупності зі статтями 85, 91, 94, пунктом 30 частини першої статті 106 Конституції України та практика Конституційного Суду України свідчать, що предметом розгляду Конституційним Судом України можуть бути закони, які „є юридичною формою реалізації повноважень єдиного органу законодавчої влади в Україні та відповідно до частини другої статті 147, частини першої статті 150 Конституції України є об'єктом судового конституційного контролю“ (Рішення Конституційного Суду України від 27 березня 2002 року № 7-рп/2002 у справі щодо актів про обрання/призначення суддів на посади та про звільнення їх з посад), тобто це закони, прийняті

Верховною Радою України як законодавчим органом на підставі повноважень, передбачених пунктом 3 частини першої статті 85.

Що стосується законів про внесення змін до Конституції України, то вони є винятком з наведеного конституційного припису. Це положення узгоджується з правовими позиціями, висловленими Конституційним Судом України у своїх рішеннях від 27 березня 2002 року № 7-рп/2002 (справа щодо актів про обрання/призначення суддів на посади та про звільнення їх з посад), від 23 червня 1997 року № 2-зп (справа про акти органів Верховної Ради України) та інших.

4.2. Розділ XIII „Внесення змін до Конституції України“ Основного Закону держави закріпив виключно превентивний конституційний контроль щодо відповідності вимогам статей 157 і 158 Конституції України законопроектів про внесення змін до Конституції України (стаття 159) (Рішення Конституційного Суду України від 9 червня 1998 року № 8-рп/98 у справі щодо внесення змін до Конституції України).

Зазначене положення Конституції України узгоджується з розділом IV „Прикінцеві та перехідні положення“ Закону України „Про Конституційний Суд України“, де визначено, що юрисдикція Конституційного Суду України з питань про відповідність Конституції України поширюється, зокрема, на закони України, крім законів України про внесення змін до Конституції України, які набрали чинності (підпункт 1 пункту 3 розділу IV).

4.3. Положення підпункту 1 пункту 3 розділу IV „Прикінцеві та перехідні положення“ Закону України „Про Конституційний Суд України“ кореспондується з положенням пункту 30 частини першої статті 106 Конституції України. Цей висновок повною мірою узгоджується з конституційним підходом щодо правових засобів забезпечення принципу поділу державної влади через зваженість та збалансованість системи стримувань і противаг між різними гілками влади.

Таким чином, Перша колегія суддів Конституційного Суду України дійшла висновку, що положеннями Конституції України не закріплено повноваження Конституційного Суду України щодо здійснення конституційного контролю стосовно Конституції України чи окремих її положень, як не закріплено повноваження Конституційного Суду України щодо наступного контролю за дотриманням процедури внесення змін до Конституції України, оскільки в Конституції України окремі її положення не визначені як об'єкт конституційного контролю (статті 147, 150, 151, 159).

Суб'єкт права на конституційне подання не дотримав вимог статей 39, 71 Закону України „Про Конституційний Суд України“ —

не навів аргументів, які б свідчили про неконституційність Закону № 79-V, тому підстав для відкриття конституційного провадження у справі немає.

Враховуючи викладене та керуючись статтями 147, 150 Конституції України, статтями 13, 39, 45, 48, 71 Закону України „Про Конституційний Суд України“, Перша колегія суддів Конституційного Суду України

у х в а л и л а:

1. Відмовити у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним поданням 102 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності): Закону України „Про внесення змін до Конституції України“ від 8 грудня 2004 року № 2222-IV на підставі пункту 3 статті 45 Закону України „Про Конституційний Суд України“ — непідвідомчість Конституційному Суду України питань, порушених у конституційному поданні; Закону України „Про внесення зміни до розділу IV „Прикінцеві та перехідні положення“ Закону України „Про Конституційний Суд України“ від 4 серпня 2006 року № 79-V на підставі пункту 2 статті 45 Закону України „Про Конституційний Суд України“ — невідповідність конституційного подання вимогам, передбаченим Конституцією України, Законом України „Про Конституційний Суд України“.

2. Направити матеріали Голові Конституційного Суду України для розгляду справи на засіданні Конституційного Суду України.

Судді
Конституційного Суду України